

Klíšťata – pozor na ně !

Klíšťata jsou cizopasníci. Patří mezi roztoče a na světě se vyskytuje kolem 650 různých druhů. Jde o parazity, kteří ke svému vývoji potřebují cizí krev. Během cyklu vajíčko - larva - nymfa - dospělec vystřídají několik hostitelů. Nejvýznamnější jsou klíšťata rodu Ixodes, Dermacentor, Rhipicephalus, Amblyomma, Boophilus, Otobius, Argus, Ornithodoros. U nás můžeme nalézt asi 17 druhů, pro člověka je však nejvýznamnější klíště obecné - Ixodes ricinus. Jeho hostitelem je nejen člověk, ale i množství jiných živočišných druhů - od drobných hlodavců po velké kopytníky. Ixodes ricinus je na našem území nejhojnějším druhem - vyskytuje se na vlhčích loukách a pastvinách, v křovinách do nadmořské výšky 800 m. n. m. Hostiteli larev a nymf jsou plazi, drobní savci a ptáci. Klíšťata čekají na hostitele přichycená na vegetaci (na trávě, na keřích). Jak jsme se již zmínili, klíšťata jsou citlivá na vlhkost prostředí. Relativní vlhkost vzduchu je nejvyšší těsně nad zemí a směrem nahoru klesá. Z této skutečnosti vyplývá i rozmístění klíšťat číhajících na svého hostitele na vegetaci. Larvy, které jsou nejvíce citlivé na vyschnutí, čekají na hostitele, přichyceni na vegetaci, jen několik centimetrů nad povrchem půdy. Nymfy, které jsou již odolnější k vyschnutí, vylézají výše na vegetaci a dospělce, kteří jsou nejodolnější, nalezneme do jednoho metru nad povrchem. Není tedy pravdou, že klíšťata padají na svého hostitele z korun stromů.

Ústní ústrojí klíštěte tvoří hypostom obklopený dvěma čelistními makadly, nástroj přizpůsobený rychlému proniknutí do kůže a nasávání krve oběti. Okamžik zakousnutí hostitel zpravidla nepocítí, neboť do rány se současně vylučuje směs látek, které tiší bolest a zároveň brání srážení krve (enzym ixodin), působí rozšíření cévy a oslabují imunitní schopnost těla. Teprve později začne rána nepříjemně svědit. To už je klíště pevně zakousnuté. Hypostom je navíc opatřen zpětnými háčky, které ztěžují odstranění parazita z rány. Dospělá samička klíštěte klade několik tisíc **vajíček**, z nichž se nejprve vylíhnou **larvy** se třemi páry nohou. Larvy cizopasí zpravidla na drobných obratlovcích, například na hlodavcích (ti jsou také hlavním zdrojem přenášených chorob). Po další přeměně se z nich stávají **nymfy**, které mají čtyři páry končetin stejně jako dospělí jedinci. Po dalším nasátí krve přichází poslední proměna a objevuje se **klíště** v té podobě, v jaké je nejčastěji potkáváme. K příjmu krve má klíště uzpůsobenu i trávicí soustavu. Jeho střevo vybíhá ve velké postranní laloky, které slouží jako zásobárna nasáté krve. **Sameček** se zpravidla spokojí jen s menším množstvím krve. Na hostitele se přichycují jen proto, aby na něm vyhledali samici a spářili se s ní. Každé ze třech vývojových stádií (larva, nymfa a dospělec - samice) tedy saje krev jen jednou a každé z nich může napadnout i člověka. **Samička** však může hodovat klidně i dva týdny a během této doby se její tělo může až třístakrát zvětšit. Umožňuje jí to kožovitý tělní pokryv, který je v klidové podobě nařaseně poskládaný a dovede se podivuhodně natáhnout. Po vydatné hostině probíhá na těle hostitele i páření, završující jeden životní cyklus. Samice sají krev na větších savcích (zajáci, kopytníci, šelmy) a to poměrně dlouho, 5 až 12 dní. Teprve po té nakladou vajíčka a za několik dní potom hynou. Nejčastěji však na lidech sají nymfy.

Česko letos očekává **velkou invazi** klíšťat. Napomohla tomu extrémně teplá zima. Ačkoli jejich sezóna ještě ani nezačala, klíšťata už útočí. V půlce letošního dubna už mají v ČR na svědomí 605 nemocných klíšťovou encefalitidou a lymeskou borreliózou. Mimo to klíšťata roznášejí i tularémii a Q-horečku.

Nakazit se můžeme všude, zejména ve volné přírodě, ale i v městských parcích a na zahrádkách. Klíšťatům velice napomohla teplá zima, kdy jich víc přezimovalo na svých hostitelích, hlavně na myších. Zejména v neobdělávané zemědělské půdě a neudržovaných porostech se hlodavci přemnožili a teď klíšťata roznášejí. **Tradiční výskyt onemocnění**, roznášených klíšťaty je v České republice zaznamenáván také na Děčínsku, tedy i u nás. Stejná situace je na Ústecku a Českolipsku. Výjimkou nejsou ani jiná místa v republice.

Klíšťata jsou rozšířena nejen u nás, ale vyskytují se v celé Evropě, od Švédska po Itálii a Chorvatsko, od Francie až po Ural, a můžeme je tedy získat i na dovolené

Chránit se můžeme zejména vhodným oblečením, repelenty, dovozovým očkováním (tři dávky) a také unikátním českým přípravkem, který získal i mezinárodní cenu a jmenuje se AntiSept-Juwim-gel. Ten zabíjí infekci, kterou klíšťata přenášejí, a to přímo v jejich těle. Nejde o očkování, ale o antiseptický preparát. Stejně jako vakcínu si ho pacienti plně platí a dostanou ho v lékárnách.

Doporučuje se, abychom se po každé procházce přírodou prohlédli zda nemáme na sobě klíště a stejně tak prohlédli své mazlíčky, tedy hlavně psy a kočky. Klíště je nezbytné odstranit nejlépe pinzetou. Nesaháme na něj holou rukou. Na jeho povrchu jsou totiž borrelie a těmi se můžeme nakazit. Vyndané klíště je nejlepší spláchnout v umyvadle, ale v žádném případě se nedoporučuje ho spalovat. Může totiž prasknout, vznikne aerosol a jím se můžeme také nakazit. Zasažené místo na těle je potřebné vhodně desinfikovat a sledovat.

Kdo má zájem, má možnost odeslat vyjmuté nerozmáčknuté a nespálené klíště k vyšetření například do laboratoře na adresu Parazitologie Gen-Trend s.r.o., Dolní 2 SVÚ, 370 04 České Budějovice, a to v igelitovém sáčku s popisem místa, datumem a svou adresou. Zpět dostane informaci, zda bylo a čím klíště infikováno. Je to ale placená služba bez příspěvků.

OD